

ANNEMARIE GELOOFT VIA NAOBERSCHAP IN NIEUWE KANSEN VOOR GRONINGEN

De film *De Stille Beving* heeft indringend de aardbevingsproblematiek in Groningen in beeld gebracht. Hoofdrolspelers zijn Annemarie Heite, haar man en twee dochters, de katten en hun prachtige, maar steeds onveiligere boerderij uit 1837 in Bedum. Met de film wilde ze vooral zichtbaar maken wat de immense gevolgen van de aardbevingen zijn voor de inwoners van Groningen. Nu zet ze zich in om het gezichtspunt te kantelen van pijn naar hoop. Het perspectief voor de inwoners moet centraal komen te staan.

De oude boerderij is gesloopt. Er verrijst nu een duurzaam, nul-op-de-meterhuis, dat wel enige gelijkenis heeft met een boerderij. Ik spreek haar in maart 2018 in de wooncontainer op het erf. "Het begon voor mij in onze eigen, kleine micro-omgeving", zegt Annemarie. De kop-halsrompboerderij met kloostermoppen bleek niet meer te verstevigen. "Het is een soort rouwproces. Je neemt afscheid van de herinnering aan de vele mensen die er hebben geleefd. Ons nieuwe huis zal er hopelijk over tweehonderd jaar nog staan en een nieuw verhaal toevoegen aan deze plek. Ik hoop dat we straks terugkijken op een zwarte bladzijde in de geschiedenis en dat we stoer genoeg waren om er samen goed uit te komen." Het tekent haar persoonlijke transformatie. Van mensenwakkerschudder durft ze nu de volgende stap te zetten voorbij de woede, machteloosheid en pijn. "Ik wil geen slachtoffer zijn", zegt ze, "ik hou graag de controle over mijn leven, zo zit ik als mens nu eenmaal in elkaar."

De seismische energie zal zich nog decennia laten voelen, ook als de gaskraan dicht is

Jarenlang hebben partijen zoals Exxon, Shell en het Rijk het grote geld en de economische belangen van gaswinning boven de veiligheid van de mensen in Groningen gesteld. "Meer dan 300 miljard heeft onze overheid er aan verdiend en nog geen 1% daarvan is naar Groningen gegaan. Dat is waanzinnig." Erger nog vindt ze de schandelijke en onrechtvaardige manier waarop de overheid met haar Groningse burgers omgaat. Dat zit diep. "Het zit onder mijn huid en ik raak dat nooit meer kwijt." En gek genoeg snapt ze ook de dilemma's en de lastige positie van minister Kamp. Maar wat ze nooit zal snappen is

dat hij de problemen van de mensen niet op een goede manier heeft willen oplossen. Het eerlijke verhaal is namelijk dat het eigenlijk al te laat is. Groningen zal nog decennia lang last ondervinden van de seismische energie in de ondergrond. Niemand weet precies hoeveel dat is en hoe daarmee gedeald moeten worden. Want als de gaskraan dichtgaat, dan houdt het echt niet op. Dan zal het aantal te versterken huizen niet afnemen. "Moeten we dan wachten tot er hier doden vallen?", vraagt Annemarie zich met afschuw af.

Een nieuwe governanceformule is nodig waarin bewoners en hun gemeenschap centraal staan

"Er was een moment – ik geloof dat ik op de terugweg was na Jinek, Pauw of Tan – dat ik me realiseerde dat dit allang niet meer over mijzelf en mijn gezin gaat, maar dat het inmiddels véél groter is geworden. Ik besepte me ook dat ik in mijn strijd voor aandacht en rechtvaardigheid trouw moest blijven aan mijn waarden en dat ik geen keuze had. Ik moest wel door", zegt Annemarie. Op dat moment doorziet ze ook wat het allemaal qua omvang en voor haar persoonlijk zal gaan betekenen.

"De omvang van de ellende in Groningen vraagt om een soort Deltaplan en een Deltacommissie 2.0", zegt Annemarie in navolging van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid. De miljarden die door het rijk in de afgelopen jaren zijn en worden geïnvesteerd in zaken zoals de waterveiligheid of filebestrijding vallen in het niet vergeleken bij de middelen die nodig zijn om het Noorden als onlosmakelijk deel van Nederland weer op de rit te krijgen. Aan die aanpak stelt ze wel minimaal drie voorwaarden.

"Maar noem ons geen proeftuin, want de mensen in het Noorden zijn het zat om ook nog eens als proefkonijn te moeten fungeren"

Op de eerste plaats moeten de zorgen van de gedupeerden het vertrekpunt zijn en niet de belangen van Den Haag, Shell of Exxon. "Eerst moet je de huisvesting van bewoners op microniveau aanpakken. Vervolgens kijk je naar de kansen en mogelijkheden voor verbetering van de leefomgeving van alle inwoners van het dorp of de wijk. En daarna is het zaak om de kansen van de noodzakelijke energietransitie te vertalen naar het Noorden als geheel."

Op de tweede plaats moet veiligheid onderdeel uitmaken van een holistische aanpak van verschillende vraagstukken. Denk aan de koppeling tussen veiligheid, verduurzaming, leefbaarheid, krimp en de sociaal-economische ontwikkeling van het Noorden. Op dit vlak kunnen gemeenten en de provincie samen een actieve rol spelen. "Maar noem ons geen proeftuin, want de mensen in het Noorden zijn het zat om ook nog eens als proefkonijn te moeten fungeren," zegt Annemarie. Op de derde plaats moet er een deltagcommissie-nieuwe stijl komen die 'lean & mean' is. Geen bestuurlijke circussen of dialoogtafels meer, maar een klein team van toppers uit Nederland, die het vertrouwen genieten van de mensen en er misschien wel iets verder van af staan. Dat team moet zijn ingericht om burgers en gemeenschappen te begeleiden en te helpen. "Kijk naar wat mensen nodig hebben om hun leven, wijk en toekomst terug te krijgen. Hou op met pleisters plakken. Het schadeprotocol is eigenlijk niets meer dan een verbanddoos. Die pleisters lossen niets op. Na de pleister voor versterkingsmaatregelen volgen die voor verduurzaming en die voor de sociaal-economische impuls."

Van individuele aanpak naar naoberschap en gemeenschap

De laatste tijd ontdekt Annemarie de waarde van een bottom-up aanpak. Mensen vertellen haar dat ze hun wijk terug willen, dat ze zelf het roer in handen willen krijgen. Ze hoort het onder andere in Krewerd (zie tekstcursief), de wijk Opwierde in Appingedam (waar verstoorde verhoudingen dreigen) en in Overschild. Daar hebben bewoners geen zwartboek gemaakt, maar een witboek. Het mooie is dat Annemarie zich is gaan realiseren dat ook zij ('als vrije en onafhankelijke geest') hier onderdeel is van een gemeenschap. Ze is meer van Bedum gaan houden dan ooit tevoren. "Ik hoor hier thuis, mijn kinderen gaan hier naar school, ik heb vrienden die over het oude kerkpad op zondag komen aankuieren om hier een kop soep te eten en een glas wijn te drinken. Wat is nu waardevoller in het leven?" Het aardbevingsdrama zal ook anderen mondiger, trotser en bewuster maken van het unieke dat zij hier hebben. Samen gaan nadenken, dromen over een wenselijke toekomst.

Annemarie wil ze daarmee helpen. Ze merkt steeds vaker dat er energie loskomt bij mensen om samen aan een toekomstperspectief te gaan werken. Als voorbeeld het dorp Krewerd.

Krewerd is een oud wierdedorp nabij Delfzijl. Aan versterking ontkomt ook Krewerd niet. Maar de inwoners willen niet lijdzaam toezien hoe de geschiedenis van hun leefomgeving onder het dictaat van veiligheidsnormen wordt uitgewist. Dat zou een soort langzame ramp zijn. Mensen worden dan geconfronteerd met een oplossing voor hun huis waar ze niets over te zeggen hebben. Eigenlijk willen de bewoners zelf de regie houden. Architect Fons Verheijen uit Katwijk aan Zee gaat met eigen geld hen daarbij helpen. In Krewerd krijgt elk van de 44 huizen een eigen architect toegewezen. De bewoners nemen het voortouw en denken na over hun toekomstige woonwensen. Tijdens het traject wordt ook professionele geestelijke begeleiding ingehuurd. Levens worden immers op hun kop gezet.

Krewerd wil ook als gemeenschap samen optrekken. Dat moet vaste vorm krijgen in een dorpsplan met aandacht voor de ruimtelijke en sociale structuur van het dorp. Maar ook met bevolkingskrimp, zorg en de energietransitie. Deskundige ondersteuning komt van een stedenbouwkundige, een landschapsontwerper, een cultuurhistoricus, een woonsocioloog en een energiedeskundige. Over drie jaar moet Krewerd bevestigend zijn en ook mooier en menselijker. Misschien wordt het een voorbeeld voor de hele provincie Groningen?

Bron: Jurre van den Berg (Krewerd), De Volkskrant, 23 februari 2018

De volgende opgave is om te verbinden met het Huis van Thorbecke zonder de regie kwijt te raken

Huizinge was een kantelmoment zes jaar geleden, Zeerijp op 8 januari van dit jaar was een echte 'gamechanger'. Sindsdien zoeken velen met Annemarie naar een nieuw perspectief voor de aardbevingsproblematiek dat integraal is en van onderop komt. Naoberschap (of 'mienskip' in het Fries) brengt hoop en mensen bij elkaar. Maar er is nog wel een gigantische kloof tussen de (initiatieven van de) mensen en (de regels van) het Huis van Thorbecke. Die kloof moet gedicht worden. Een groot vraagteken voor Annemarie is nu hoe je de verbinding met het systeem kan maken zonder direct geïncorporeerd te worden. Dat vergt een vorm van laveren tussen de onafhankelijkheid van initiatiefnemers en het vertrouwen dat het Huis van Thorbecke bereid is hen te geven.

In februari van dit jaar is Annemarie Heite uitgeroepen tot Vrouw in de Media 2017. Ze ziet de beloning als een enorme erkenning voor de Groningse problematiek. Trots wijst ze op de Reuring Prijs van de Noordelijke Perssociëteit, die ze ook ontvangen heeft. De documentaire De Stille Beving van Piet Hein van der Hoek is dit jaar op het Filmfestival in Rotterdam verkozen tot Beste Noordelijke Film. Het geeft haar vertrouwen dat ze op de goede weg zijn. "Er is in de afgelopen vijf jaar ook al onvoorstelbaar veel bereikt", zegt ze. De gelegenheid om tijdens Leeuwarden Culturele Hoofdstad van Europa dit jaar de dialoog over oplossingsrichtingen aan te gaan, wil ze met beide handen aangrijpen. Een Groningse gemeenschap, zoals Krewerd, zou een mooie casus kunnen zijn voor het Atelier Het Zelfbewuste Noorden, dat tijdens de manifestatie wordt georganiseerd. Zal de hoopvolle toekomst voor het Noorden, die zij voor ogen heeft, dan ook talrijke anderen gaan verleiden?

Tekst: David van Zelm van Eldik (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)

Peter Heerema (LOCUS)

Philine Krosse (Dutchess Design)

